

Innhold

FORORD	11
KAPITTEL 1	
MANGE BLIR VALGT, MEN FÅ BLIR GJENVALGT	13
Innledning	13
Et svært jevnt valg	14
En hektisk, men litt uklar valgkamp	18
Individuelle velgervandringer	21
Færre velgere på vandring	22
Arbeiderpartiet og Høyre hadde de mest trofaste velgerne, Venstre de minst trofaste ...	24
Nettovandringer	25
Rødt	29
Sosialistisk Venstreparti	29
Arbeiderpartiet	30
Venstre	30
Kristelig Folkeparti	30
Senterpartiet	31
Høyre	31
Fremskrittspartiet	31
Hjemmesitterne	32
Økt oppslutning om de rød-grønne blant førstegangsvelgerne	32
Valgdeltakelse	35
Oppsummering	37
Referanser	39
KAPITTEL 2	
VELGERNES VALGKAMP	41
Innledning	41
Flytende velgere?	43
Interesse for valgkampen og mediebruk	47
Sosiale medier?	54
Partitest	55
Litt om valgkampens betydning	57
Velgere som følger med	59
Referanser	62

KAPITTEL 3

FOLKEOPINIONEN – DEMOKRATIETS GRUNNVOLL	65
Innledning	65
Nordavind fra alle kanter?	68
Mindre bruk av oljepenger og mindre rom for skattelette	70
Pendelen svinger mot høyre	71
Mer negative til innvandring	71
Enkeltholdninger og ideologisk mønster	72
Et kjent ideologisk mønster	73
Innvandring-solidaritet	76
Offentlig–privat	77
Miljøvern og klima (vekst–vern)	78
Religiøs–sekulær	79
Sentrum–periferi	80
Global–nasjonal	80
Velgerne har stabile grunnholdninger	81
Innbyrdes sammenheng mellom indeksene	83
Politiske vinder	85
Høyredreining	85
Mer innvandrings skepsis	86
En moderat grønn bølge	87
Hvor blåser så valgvindene?	88
Oppsummering	89
Referanser	92

KAPITTEL 4

DET POLITISKE LANDSKAP – STABILE GRUNNHOLDNINGER OG SKIFTENDE PARTIPREFERANSER	97
Innledning	97
Innvandningsindeksen: avvik fra gjennomsnittet og spredning	99
Offentlig–privat-indeksen: avvik fra gjennomsnittet og spredning	101
Vekst–vern-indeksen: avvik fra gjennomsnittet og spredning	103
Religiøs–sekulær-indeksen: avvik fra gjennomsnittet og spredning	105
Global–nasjonal-indeksen: avvik fra gjennomsnittet og spredning	107
Den geografiske sentrum–periferi-indeksen: avvik fra gjennomsnittet og spredning	109
Ikke bare venstre mot høyre	109
Det politiske landskapet anno 2009	110
Offentlig–privat og innvandring	111
Offentlig–privat-dimensjonen og vekst–vern-dimensjonen	113
Offentlig–privat-dimensjonen og religiøs–sekulær-dimensjonen	115
Offentlig–privat-dimensjonen og den geografiske sentrum–periferi-dimensjonen	116
Foreløpig sammenfatning	117
Grunnholdningenes betydning for stemmegivningen	118
Grunnholdninger og endringer i stemmegivningen	125
Oppsummering	126
Sine qua non («uten hvilket ikke»)	127
Referanser	129

KAPITTEL 5

KAMP OM DAGSORDEN OG SAKSEIERSKAP	131
Innledning	131
En skiftende politisk dagsorden	133
Forskjellig sakspublikum	135
Sakseierskap	138
Kobling av viktigste sak og sakseierskap	142
2009-valgets paradoks: miljø viktig, men SV og V gjorde det dårlig	144
Partisett: inkludering og ekskludering	147
Negativt partisett – utelukkede partier	151
Partisett og stemmegivning	154
Oppsummering og diskusjon	158
Referanser	160

KAPITTEL 6

FINNES DET FORTSATT REGIONALE FORSKJELLER I PARTIENES OPPSLUTNING?	163
Innledning	163
Bakgrunn	163
Skillelinjemodellen	165
Senere forskning	168
Hypoteser	170
Datamateriale, målemodell og metode	171
Er det noen igjen av sentrum–periferi-dimensjonen?	174
Sosialisme og geografi	177
Mellompartiene	180
Partiene på høyresiden	184
Valget i 2009	187
Oppsummering og konklusjon: Geografi spiller fortsatt en rolle	191
Referanser	193

KAPITTEL 7

POLITISKE AVSTANDER OG REGJERINGSALTERNATIV VED VALGET I 2009	195
Innledning	195
Avveiningene mellom politikk, stemmer og makt	196
Spillet om makten i valgkampen	200
Hvilken regjering ville velgerne ha?	202
Politiske avstander	209
Hvor viktig var regjeringsspørsmålet for stemmegivningen?	216
Oppsummering og konklusjon	219
Referanser	222

KAPITTEL 8

ET REGJERINGSVALG I SKYGGEN AV FINANSKRISEN	225
Innledning	225
Hva betyr lommeboka for stemmegivningen?	226
Soga om «rikdommens forbannelse»	229
Finanskrisen og utviklingen av norsk opinion	233
Velgernes syn på bruk av oljepengene	237
Velgernes oppfatning av den økonomiske utviklingen	240
Velgernes vurdering av regjeringens politiske innsats	246
Multivariat analyse	250
Oppsummering og konklusjon:	
Fra rikdommens forbannelser til rikdommens velsignelser	254
Referanser	258

KAPITTEL 9

FORNUFT, FØLELSER OG POLITISK DELTAKELSE	261
Studier av politisk deltakelse	262
Den følende borgeren	265
Fornuft og følelser eller fornuft mot følelser?	266
Typer av politisk deltakelse	268
Hva er «kunnskap om politikk»?	269
Kunnskap om politikk og valgdeltakelse	274
Valg og plikt	277
Internalisering av stemmeplikten	281
Konklusjon	283
Analysene har vist følgende:	283
Referanser	285

KAPITTEL 10

POLITISK TILLIT – ET MÅL PÅ DEMOKRATIETS HELSETILSTAND?	291
Innledning	291
Empirisk analyse	295
Oppsummering og diskusjon	302
Referanser	303

KAPITTEL 11

URBANE OG VELUTDANNEDE VELGERE – EN NY OG KREATIV KLASSE?	305
Innledning	305
Den kreative klassen	307
Hvem er den nye klassen?	310
Hvor stor er den kreative klassen i Norge?	311
Den kreative klassen er urban og velutdannet	312
Er de kreative også tolerante?	313
Er de kreative venstre- eller høyreorienterte?	314
Er de kreative verneorienterte?	315

Er de kreative sekulære?	316
Er de kreative orientert mot det geografiske sentrum?	317
Ikke noe stort ideologisk avvik	319
Hvilke saker er viktige for de kreative?	319
Hvilke partier stemmer den kreative klassen på?	320
Multivariat analyse av stemmegivning i den kreative klassen	322
Oppsummering og diskusjon	326
Referanser	329

KAPITTEL 12

DET FØRSTE KLIMAVALGET?

MILJØ- OG KLIMASPØRSMÅLENE PLESS VED VALGET I 2009	331
Innledning	331
Bakgrunn	333
Vekst og vern	333
Klimaspørsmålet i norsk politikk	336
Miljø og klima i partiprogrammene	337
Økt oppmerksomhet om klima	337
Partienes posisjoner i klimapolitikken: Fremskrittspartiet versus de andre	339
Stor enighet om de overordnede målene	340
Skal målene skal nås hjemme eller ute?	341
Målkonflikt mellom klimapolitikk og naturvern?	343
Mediedekningen av miljøspørsmål i valgkampen	344
Oljeboring en sentral valgkampsak	346
Liten kobling mellom klima- og oljepolitikken	347
Velgernes reaksjoner	348
Miljø og klima på velgernes dagsorden	349
Klima og miljø som separate holdningsdimensjoner?	349
Klimabekymring både blant vekst- og verneorienterte velgere	354
Oppsummering og konklusjon	359
Referanser	361

KAPITTEL 13

ET POLITISK KART OVER NORGE	363
Innledning	363
Færre velgere på vandring	363
Fjernsynet fortsatt viktig – nye medier utfordrer	364
Høyrevind og en moderat grønn bølge	365
Endring og kontinuitet: det store paradokset	366
Velgernes dagsorden og partienes sakseierskap	367
Fortsatt geografiske forskjeller	368
Sprikende syn på regjeringsalternativene	369
Fra rikdommens forbannelse til rikdommens velsignelser	370
Kunnskap, engasjement og deltakelse	371
Høy systemtillit, men varierende tillit til politikerne	372

Utgjør urbane og velutdannede velgere en ny klasse?	373
Var 2009 det første klimavalget?	374
Trådene samles	375
Referanser	379
APPENDIX A	381
OM FORFATTERNE	391